

Biljana B. Radić-Bojanić*

Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet
Srbija

**NADEŽDA SILAŠKI: SRPSKI JEZIK U TRANZICIJI –
O ANGLICIZMIMA U EKONOMSKOM REGISTRU****

Prikaz***

UDC 811.163.41'373.45(049.3)

811.111'276.6:33(049.3)

Monografija dr Nadežde Silaški, vanrednog profesora na Ekonomskom fakultetu u Beogradu, pod naslovom *Srpski jezik u tranziciji – o anglicizmima u ekonomskom registru*, bavi se zanimljivom i veoma aktuelnom temom anglicizacije srpskog jezika, tačnije njegovog ekonomskog registra, a u okviru njega i terminologije ekonomske nauke i naučno-popularnog i medijskog ekonomskog i poslovnog diskursa u Srbiji.

Monografija ima ukupno 159 strana i podeljena je na 9 poglavlja, od kojih svako obrađuje po jedan aspekt anglicizacije srpskog ekonomskog diskursa. U nastavku se nalazi bibliografska beleška u kojoj se navode izvori na kojima se zasniva većina poglavlja u knjizi; u pitanju su autorkini članci ranije objavljeni u domaćim i međunarodnim časopisima ili konferencijskim zbornicima, ali, kako autorka navodi, ima i originalnih, neobjavljenih tekstova. Potom nailazimo na opsežan spisak korišćene literature od oko 120 odrednica, nakon čega sledi registar pojmova i registar autorâ.

Kao korpus istraživanja za monografiju autorka koristi oko 10.000 odrednica iz dva dostupna rečnika (tačnije, glosara) ekonomije na srpskom jeziku, kao i različite medijske i stručne izvore. Nakon uvodnog poglavlja u kome daje kratak pregled dosadašnjih istraživanja anglicizama ne samo kod nas već i u drugim evropskim jezicima, ali i drugim registrima pored ekonomije, u drugom poglavlju autorka iznosi najvažnije jezičke i vanjezičke razloge poplave anglicizama u ekonomskom registru u srpskom jeziku. Pored jezičkih faktora koje navodi Tvrtko Prčić u svom radu "Linguistic factors behind the global spread of English", autorka je ustanovila da odsustvo stručnog prevodilačkog i ekonomskog znanja kod ekonomista, novinara i prevodilaca kao rezultat ima sve veći broj anglicizama u ekonomskoj terminologiji. Međutim, ona zaključuje kako vanjezički razlozi neretko odnose

* Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet, Odsek za anglistiku, Dr Zorana Đinđića 2, 21000 Novi Sad; e-mail: radic.bojanic@gmail.com

** Silaški, N. (2012). *Srpski jezik u tranziciji – o anglicizmima u ekonomskom registru*. Beograd: Centar za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta u Beogradu.

*** Prikaz je napisan u okviru projekta br. 178002 „Jezici i kulture u vremenu i prostoru“ koji finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije.

prevagu nad onim isključivo lingvističke prirode i kao primer navodi domaće stručnjake koji su se školovali u inostranstvu i koji su u jeku tranzicije i ekonomske reforme u Srbiji u poslednjih 15 godina „obilato koristili anglicizme, koji su se vremenom ‘ušunjali’ i u svakodnevni govor građana zainteresovanih za ekonomska zbivanja u zemlji i, nažalost, tu i ostali“ (str. 21).

Treće poglavlje monografije, naslovljeno „Vrste anglicizama u ekonomskoj terminologiji“, posvećeno je klasifikaciji i adaptaciji anglicizama u ekonomskom registru na srpskom jeziku, pa se autorka detaljno bavi vrstama pozajmljenica iz engleskog jezika. Tako se u ovom poglavlju navode sledeće kategorije: (1) anglicizmi s nultom ortografskom adaptacijom (npr. *poll tax*, *know how*, *yellow pages*, itd.); (2) ortografski adaptirani anglicizmi (npr. *brokeraža*, *inflacioni gep*, *kliring*, itd.); (3) anglicizmi sa barem jednim ortografski neadaptiranim elementom (npr. *bulk nabavka*, *off-shore kompanija*, *revolving kredit*, itd.); (4) anglicizmi definisani domaćom rečju (npr. *debitor*, *fiskalni moral*, *kontrakting*, itd.); (5) dvostruke rečničke odrednice (npr. *diskontna stopa*, *humani kapital*, *komisija*, itd.); (6) skriveni anglicizmi (npr. *diversifikacija*, *rikardijanci*, *divizionalno računovodstvo*, itd.); (7) kalkiranje (npr. *kupovina od kuće*).

Četvrto i peto poglavlje istražuju veoma važnu pojavu sinonimije u srpskom i engleskom ekonomskom registru. Tako autorka u četvrtom poglavlju daje originalnu, promišljenu i naučno zasnovanu kategorizaciju sinonima u ekonomskoj terminologiji, koje deli na: registarske, policentrične, etimološke, gramatičke, ekonomične, apokopske i akronimske. U petom poglavlju, s druge strane, autorka stavlja naglasak na terminološku sinonimiju samo u srpskom jeziku, uglavnom nastalu zbog neobuzdanog uticaja engleskog jezika na oblast ekonomije, i predlaže klasifikaciju sinonima u gramatičke (npr. za eng. *portfolio theory* – *portfolio teorija* nasuprot *teorija portfelja*), idiosinkratične (npr. za eng. *organic food* – *zdravstveno bezbedna hrana* nasuprot *organska hrana*), retrospektivne (npr. za eng. *cooperatives* – *kooperative* um. *zadruga*), i anglicizovane (npr. *menadžer proizvoda*, *džoint venčer*).

Šesto poglavlje pruža zanimljivu kontrastivnu analizu ekonomske terminologije u srpskom i hrvatskom jeziku. Premda autorka polazi od pretpostavke da je hrvatska ekonomska terminologija, u skladu s tradicionalnim purizmom hrvatskog jezika, zaštićenija od anglicizama u odnosu na srpske ekonomske termine, dolazi do iznenađujućeg rezultata: na osnovu poređenja termina iz dva reprezentativna rečnika ekonomije u Srbiji i Hrvatskoj ispostavlja se da je hrvatska terminologija znatno više pod uticajem engleskog jezika od one srpske.

Sedmo poglavlje posvećeno je prevođenju metaforičnih engleskih termina na srpski jezik. Na osnovu analize prevodnih strategija metaforičnih termina autorka zaključuje da tvorci ekonomske terminologije u Srbiji, mahom prevodioci i ekonomisti, izbegavaju prenošenje metaforičnog značenja u srpsku terminologiju, kao i da je to jedan od uzroka pojave mnoštva anglicizama.

U osmom poglavlju, koje se bavi terminologijom marketinga i menadžmenta, dve podoblasti ekonomske nauke koje poslednjih decenija beleže sve brži razvoj u nas, što je doprinelo unošenju mnoštva termina iz engleskog jezika u stručnu terminologiju, autorka se zalaže za neophodnu standardizaciju terminologije ove dve mlade naučne discipline i pruža važne preporuke u vezi sa time. Jednako bitan doprinos ovog poglavlja jeste činjenica da se postavljeni principi, zasnovani na radovima svetskih i domaćih stručnjaka iz ove oblasti, mogu primeniti i na standardizaciju terminologije ekonomske nauke uopšte.

Konačno, u devetom poglavlju autorka rezimira rezultate svog istraživanja i iznosi pojedina završna razmatranja u vezi sa najboljim postupcima prevođenja ili prenošenja engleskih termina u ekonomskoj nauci. Ona zastupa načelo da je izvestan stepen deanglicizacije ekonomske terminologije neophodan da bi se sačuvala njena autohtonost, predlažući strategije kao što je prečišćavanje od bespotrebnih sinonimnih termina, bez strahopoštovanja prema izvornim engleskim terminima, kao i oprez pri prevođenju i prenošenju novih termina iz engleskog jezika uz njihovu obaveznu adaptaciju u skladu s pravilima srpskog jezika. Istovremeno, autorka ispravno smatra da je „nelogično i nesuvislo pozivati na potpuno proterivanje anglicizama iz terminologije ekonomske nauke, jer bi ona bez njih bila desetkovana i osakaćena“ (str. 138), i zaključuje da bi ovakav pristup mogao „garantovati dovoljan stepen zaštite od snažnog prodora engleskog u srpski, a istovremeno obogatiti srpsku terminologiju pojmovnim i leksičkim novinama“ (str. 139).

Nadežda Silaški u svojoj monografiji pruža sistematsku i detaljnu analizu anglicizama u srpskom ekonomskom registru, potkrepljenu brojnim autentičnim primerima iz korpusa termina, kao i brojnim uporednim i drugim tabelama. Sem toga, u knjizi se nalazi i opis nekoliko značajnih pratećih pojava koje su nastale upravo zbog anglicizacije terminologije: terminološke sinonimije, vrste sinonima, (ne)metaforičnosti terminologije, itd. Posebno je značajno to što autorka ne daje samo *opis* stanja, već pruža i *rešenja* za brojne nedoumice unutar ekonomske terminologije. Ta rešenja su jasno sročena, dosledna i primenljiva u praksi, pod uslovom, kako i autorka kaže, da postoji spremnost stručne zajednice, kako lingvističke, tako i one ekonomske, da se upusti u proces standardizacije terminologije.

Monografija *Srpski jezik u tranziciji – o anglicizmima u ekonomskom registru* dr Nadežde Silaški predstavlja značajan doprinos u nedovoljno istraženoj oblasti kontaktne

lingvistike u Srbiji – anglicizaciji naučnih registara, a unutar nje i anglicizaciji ekonomske terminologije. Pisana jasno i istraživački urađena na metodološki precizan način, sa obiljem autentičnih primera i komentara na već postojeća terminološka i druga rešenja, ova knjiga biće od koristi i značaja ne samo za lingvističku zajednicu kao nezaobilazan dodatak naučnim proučavanjima uticaja engleskog jezika na srpski, već i ekonomskim stručnjacima, studentima ekonomskog usmerenja i poslovnim ljudima, kojima će predstavljati koristan priručnik sa savetima u vezi sa tvorbom i upotrebom ekonomske terminologije i njenim prevođenjem sa engleskog na srpski jezik.